

Innst. S. nr. 56

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra energi- og miljøkomiteen

Dokument nr. 8:134 (2007–2008)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Kåre Fostervold om helhetlig vannkraftsatsing

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

"Stortinget ber Regjeringen fremme en stortingsmelding om norsk vannkraftpolitikk."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Ann-Kristin Engstad, Asmund Kristoffersen, Marianne Marthinsen, Tore Nordtun, Torny Pedersen og Terje Aasland, fra Fremskrittspartiet, Tord Lien, Ketil Solvik-Olsen og Ingrid Skårmo, fra Høyre, Peter Skovholt Gitmark og Ivar Kristiansen, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Holten Hjemdal, fra Senterpartiet, Erling Sande, og fra Venstre, lederen Gunnar Kvassheim, peker på at bruk av energi til transport, varme og elektriske apparater er svært viktig både for folk flest og for næringslivet og industrien. Et moderne samfunn kan ikke fungere stabilt uten bruk av – og sikker tilgang til – store mengder energi. Vannkraften har vært et viktig grunnlag for velferd og verdiskaping i over hundre år.

Utvikling av vannkraftressursene har gitt oss en energiforsyning som i all hovedsak er basert på utslippsfri, fornybar energi. Komiteen viser til at reguleringsmagasinene våre gir vannkraften vår en verdifull fleksibilitet, samtidig som den høye andelen av vannkraft gjør oss sårbare i tørrår.

Komiteen vil videre vise til at produksjonen av vannkraft i Norge er blant de viktigste bidragene for å redusere klimautslippene, og legger samtidig til grunn at Norge har et internasjonalt ansvar for å verne om og forvalte den unike vassdragsnaturen vi besitter.

Komiteen viser til at en stor del av de norske vassdragene allerede er utbygd. Samtidig mener komiteen at det fremdeles ligger et stort potensial innen vannkraft, spesielt i tilknytning til opprustning og utbygging av eksisterende vannkraftverk og utbygging av mikro-, mini- og småkraftverk.

Komiteen er kjent med at manglende kapasitet innen saksbehandling de siste årene har vært en flaskehals i arbeidet med å få realisert nye vannkraftprosjekter.

Komiteen viser til at det fra 2005 er satt i drift økt vannkraftproduksjon tilsvarende om lag 2,4 TWh. Av dette utgjør småkraftverk om lag 1 TWh, resterende er knyttet til opprustning og utvidelse av eksisterende anlegg (O/U) og nye anlegg over 10 MW.

Komiteen vil også peke på at det i 2007 ble gitt tillatelser til vannkraftprosjekter tilsvarende en årlig produksjon på om lag 1,2 TWh. Av dette er knapt 0,8 TWh småkraft, resten er O/U og nye anlegg over 10 MW. Videre er det meldt og omsøkt vannkraftprosjekter med en total årlig produksjon på om lag 7,5 TWh. Av dette utgjør O/U og nye anlegg over 10 MW drøyt 2,5 TWh, resten er småkraftprosjekter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at det ved revidert nasjonalbudsjett ble lagt inn en betydelig kapasitetsøkning på konsesjonsbehandling hos NVE, nettopp for å få forgang i prosjekter innen småkraftverk, vindkraft og fjernvarmeanlegg.

Flertallet vil også peke på at det i Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2009 er lagt inn ytterligere 35 millioner kroner til styrking av kapasiteten på saksbehandling hos NVE. Totalt vil NVEs konsesjonskapasitet være doblet siden 2005.

Flertallet vil understreke at Regjeringen arbeider kontinuerlig med både generelle rammebetingelser og med enkeltsaker innen vannkraftpolitikk. Det er stor aktivitet innen planlegging og utbygging av ulike typer vannkraftprosjekter, og en styrket og effektiv håndtering av enkeltsakene prioriteres derfor høyt.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Høyre mener det er behov for en omfattende og grundig stortingsmelding om en satsing på vannkraften i Norge. En slik melding bør inneholde vurderinger av potensialet for ny vannkraftutbygging samt opprustning og utvidelse av eksisterende anlegg. Det bør blant annet være en gjennomgang av konsesjonsbehandlingen av store og små vannkraftprosjekt, med sikte på forenklinger og økt lokal saksbehandling av små-/mini-/mikrokraftverk.

Disse medlemmer beklager at komiteens flertall avviser forslaget om å utarbeide en stortingsmelding om vannkraftpolitikk. Disse medlemmer er skuffet, dog ikke overrasket. Disse medlemmer konstaterer at dagens regjering kun har fremmet en eneste stortingsmelding, på fire sider, fra Olje- og energidepartementet i løpet av sin regjeringstid. Innholdet i den er i all hovedsak skrinlagt. Disse medlemmer konstaterer at den politiske uenigheten innen Regjeringen vedrørende vannkraft er for stor til å forsøke å enes om en politisk retning.

Disse medlemmer mener behovet for en slik helhetlig politisk drøfting av norsk vannkraftpolitikk er høyst nødvendig. Norge har gode erfaringer innen vannkraft, men vår vannkraftbaserte leverandøringstid forvirrer gradvis. I en tid hvor man ønsker seg mer CO₂-fri kraft, så fremstår vannkraft som et av de beste og billigste alternativ. Mye har skjedd innen denne energisektoren de siste tiårene. Gjennom teknologiutvikling, mer kunnskap og erfaring rundt drift av vannkraftverk, samt bedre innsikt og omsyn til miljøet, står en nå bedre rustet til både å kunne utnytte mer av vannenergien og samtidig ivareta ønskede og nødvendige miljøsyn.

Disse medlemmer viser til at til tross for gode festtaler fra dagens regjering, så blir altfor mange gode vannkraftprosjekter stående urealisert. Både bygging av små vannkraftverk, opprustning og oppgradering av eksisterende anlegg, og prosjekter for ny, stor, miljøtilpasset vannkraft blir urealisert grunnet treg konsesjonsbehandling og manglende politisk vilje.

Disse medlemmer viser også til at politisk ledelse i Miljøverndepartementet sommeren 2008 var kraftig ute og advarte mot å satse på vannkraft. I tillegg manglet Regjeringens behandling av Hjemfallssaken noen visjoner og perspektiver for norsk vannkraft i seg selv, ved ensidig å fokusere på eierskapet av kraftverkene.

Disse medlemmer viser også til at Soria Moria-erklæringen reflekterer en manglende vilje til virkelig å satse på småkraft, når man bevisst unnlater å inkludere småkraftverk i en potensiell ordning med grønne sertifikater.

Disse medlemmer tar opp dette i representantforslaget fremsatt i Dokument nr. 8:134 (2007–2008).

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser blant annet til Sauda-utbyggingen som ble halvert, Vefsna-vassdraget som foreslås vernet, pumpekraftverk på Ulla-Førre som lider under lang saksbehandlingstid, søknader om oppgraderinger av Rauma kraftverk som treneres i det uendelige, det politiske korstoget fra Miljøverndepartementet mot Kvinnherad energi i Muradalen, samt en endeløs konsesjonskø for småkraft.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at under regjeringen Bondevik II i perioden 2001–2005 ble det gitt tillatelser til vannkraftprosjekter tilsvarende en årlig produksjon på om lag 2,3 TWh. Til sammenligning ble det på hele 1990-tallet til sammen gitt tillatelser tilsvarende en årlig produksjon på 2,1 TWh.

Disse medlemmer viser til at vannkraft er en fornybar energikilde uten utslipp av klimagasser. Utnyttelse av denne ressursen er viktig for å redusere klimagassutslippene fra fossile energikilder som olje, gass og kull. Disse medlemmer viser til at det fortsatt er potensial for økt utnyttelse av vannkraft, både i form av skånsom utbygging av nye vannkraftprosjekter og ikke minst gjennom opprustning og utvidelser av eksisterende vannkraftprosjekter.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser her til Dokument nr. 8:99 (2007–2008) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Halleraker, Ivar Kristiansen og Jan Tore Sanner om en stra-

tegi for økt opprustning og utvidelse av eksisterende vannkraftverk, og disse medlemmers merknader i Innst. S. nr. 314 (2007–2008).

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Stortinget ber Regjeringen fremme en stortingsmelding om norsk vannkraftpolitikk.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøreslikt

vedtak:

Dokument nr. 8:134 (2007–2008) – om representantforslag fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Kåre Foster-vold om helhetlig vannkraftsatsing – bifalles ikke.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 20. november 2008

Gunnar Kvasheim

ordfører

Erling Sande

leder

Vedlegg

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 6. november 2008

Representantforslag nr 8:134 (2007 - 2008) om helhetlig vannkraftsatsing

Jeg viser til brev av 21. august d.å. fra Stortingets Energi- og miljøkomité vedrørende representantforslag nr 8:134 (2007-2008) fra stortingsrepresentantene Ketil Solvik-Olsen, Torbjørn Andersen, Tord Lien og Kåre Fostervold om helhetlig vannkraftsatsing.

Vannkraften har vært et viktig grunnlag for velferd og verdiskaping i over hundre år. Utvikling av vannkraftressursene har gitt oss en energiforsyning som i all hovedsak er basert på utslippsfri, fornybar energi. Vannkraft med reguleringsmagasiner gir oss verdifull fleksibilitet. Samtidig innebærer den høye andelen vannkraft at vår kraft-forsyning er sårbar for tørrår.

Vannkraft vil også i fremtiden være den sentrale energikilden i vår kraftforsyning. Verdien av vannkraft kan komme til å øke i årene fremover. Ikke minst kan økt utbygging av uregulert fornybar produksjon gi økt etterspørsel etter regulerbar vannkraft i det nordiske og nordeuropeiske kraftsystemet.

Representantforslaget gir etter min vurdering ikke et dekkende bilde av Regjeringens politikk eller av de faktiske forholdene i vannkraftsektoren.

Forvaltning av vannkraftressursene står sentralt for Regjeringen. Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 61 (2007-2008) sikrer offentlig eierskap til denne viktige ressursen. Departementet tar sikte på å legge fram en proposisjon om utleie av vannfall og tilhørende kraftverk våren 2009.

Norge har et godt ressursgrunnlag for å utvikle mange former for fornybar energi. Regjeringen legger vekt på en balansert og helhetlig energipolitikk, på tvers av energikilder, nett og forbruk, og mellom bruk og vern av naturressurser.

Vannkraftmagasinenes evne til regulering av produksjonen gir oss gode muligheter til å ta i bruk uregulert fornybar energi som vindkraft og småkraft. Samtidig vil utvikling av andre produksjonsformer enn vannkraft, bidra til at vi blir mindre sårbare for variasjoner i tilsiget. Videreutvikling av den eksisterende vannkraftstrukturen, satsing på småkraft, vindkraft mv. har positive vekselvirkninger med hensyn til kraftsystemet.

En bred satsing på ulike energikilder er også viktig i forhold til miljø og arealbruk. Alle energitiltak har negative virkninger for miljø og andre arealbruksinteresser. Virkningene varierer betydelig mellom ulike prosjekter, både i omfang og karakter. En

bred satsing på ulike energikilder styrker mulighetene for å øke den samlede tilgangen på fornybar energi på en slik måte at virkningene for miljø og arealbruk er akseptable.

Konsesjonsbehandling er et sentralt virkemiddel i energipolitikken. Samlet plan og verneplan for vassdrag legger rammer for hva som kan konsesjonssøkes innen vannkraft. En grundig konsesjonsbehandling med god kvalitet er sentralt for å sikre forsvarlig ressursutnyttelse og miljøvennlig utbygging av vannkraft og annen fornybar energi.

Regjeringen har lagt vekt på å styrke NVEs kapasitet innen konsesjonsbehandling. Med Regjeringens forslag til statsbudsjett for 2009, vil konsesjonsbehandlingskapasiteten i NVE være om lag fordoblet fra 2005. Nest etter kraftledninger i sentral- og regional-nettet, er vannkraft gitt høyeste prioritet i konsesjonsbehandlingen, særlig prosjekter med reguleringssevne.

I 2007 fastsatte departementet retningslinjer for småkraft. Retningslinjene skal styrke grunnlaget for en helhetlig vurdering av konsesjonssøknader, og bidra til forutsig-barhet. Det er også fastsatt liknende retningslinjer for vindkraft. Det arbeides nå med retningslinjer for behandling av saker om miljørevisjon av eldre vassdragskonsesjoner.

Utbygging av fornybar energiproduksjon krever ofte etablering av nye kraftledninger. Gjennom denne stortingsperioden har NVE i økende grad lagt opp konsesjons-behandlingen slik at produksjonsprosjekter og nettutbygging vurderes samtidig. Så langt er dette i størst grad gjennomført for vindkraft, men NVE foretar også en samordnet behandling av vannkraftprosjekter der det er hensiktsmessig ut fra nettkapasitet, sumvirkninger på miljø, eller der flere prosjekter konkurrerer om samme vannressurs. Forvaltningens oppgave er i slike tilfeller å sørge for at ressursene utnyttes til størst mulig fordel for samfunnet, og at prosjektene som realiseres på best mulig måte dekker kraftforsyningens behov i forhold til de berørte miljøverdiene.

NVE arbeider fortløpende med å kartlegge og informere om fakta, muligheter og problemstillinger innen energi- og vannressurssektoren. Dette løpende arbeidet styrker blant annet grunnlaget for effektiv og faglig forsvarlig konsesjonsbehandling.

I 2006 satt departementet i gang arbeid med evaluering av energiloven. Det er blant annet gjennomført vurderinger av vilkårene for ny kraftproduksjon og problemstillinger knyttet til magasindisponering. Det har vært gjennomført en rekke eksterne utredning-

ger, seminarer og høringsmøter. Innspillene fra ulike aktører er nå til vurdering i departementet.

I revidert nasjonalbudsjett for 2008, jf St.meld. nr. 2 (2007-2008), la Regjeringen frem en bred gjennomgang av insentivene til å investere i vannkraft og annen fornybar energi. Flere av problemstillingene som representantene tar opp er omhandlet der, herunder oversikt over utbyggingspotensial og –kostnader, og vurdering av skattereglenes og de konsesjonsbaserte ordningenes betydning for vannkraftinvesteringer.

Departementet vil fremlegge forslag om vern av Vefsna, sammen med innstilling i vernespørsmålet for tre andre vassdrag fremmet som anmodningsvedtak ved Stortingets behandling av supplering av Verneplanen i 2005.

Representantene foreslår at det foretas en vurdering av verneplan for vassdrag. Min vurdering er at innsatsen først og fremst bør rettes mot en forsvarlig utnyttelse av vannkraftpotensialet i vassdrag som ikke er vernet. Jeg vil i den forbindelse vise til at det er en betydelig aktivitet innen vannkraftsektoren.

Fra 2005 er det idriftsatt økt vannkraftproduksjon tilsvarende om lag 2,4 TWh. Av dette utgjør småkraftverk om lag 1 TWh, resterende er knyttet til opprusting og utvidelse av eksisterende anlegg (O/U) og nye anlegg over 10 MW.

I 2007 ble det gitt tillatelser til vannkraftprosjekter tilsvarende en årlig produksjon på om lag 1,2 TWh. Av dette er knapt 0,8 TWh småkraft, resten er O/U og nye anlegg over 10 MW. Videre er det meldt

og omsøkt vannkraftprosjekter med en total årlig produksjon på om lag 7,5 TWh. Av dette utgjør O/U og nye anlegg over 10 MW drøyt 2,5 TWh, resten er småkraftprosjekter.

Til sammen utgjør denne porteføljen av vannkraftprosjekter et betydelig og verdifullt bidrag til økt fornybar energiproduksjon i Norge.

Det er også en økende interesse i bransjen for prosjekter som kan gi økte effektleveranser. Dette er interessant med hensyn til økt utbygging av uregulert fornybar energiproduksjon, forutsatt at miljøvirkningene er akseptable. NVE gjennomfører nå flere utredninger i tilknytning til dette, herunder vurderinger av markedsforhold, tekniske forhold og miljøvirkninger.

Representantene foreslår at Regjeringen fremmer en egen stortingsmelding om vannkraftpolitikk. Regjeringen arbeider kontinuerlig med både generelle rammebetingelser og med enkeltsaker. Det er stor aktivitet innen planlegging og utbygging av ulike typer vannkraftprosjekter, og en styrket og effektiv håndtering av enkeltsakene prioriteres derfor høyt.

Jeg er enig med representantene i at klimautfordringen, økt behov for fornybar energi og regulerbar produksjon, samt endringer i kunnskap og teknologi på vannkraftsiden gir gode muligheter for videre utvikling av våre vannkraftressurser. Etter min vurdering er det imidlertid ikke hensiktsmessig å utarbeide en egen stortingsmelding om norsk vannkraftpolitikk

